

Sygn. akt XXV C 3502/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Paweł Duda

Protokolant: sekretarz sądowy Patryk Kaniecki

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2023 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Agencji Uzbrojenia**

o zapłatę

I. zasądza od Skarbu Państwa – Agencji Uzbrojenia na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. kwotę 10.261,47 zł (dziesięć tysięcy dwieście sześćdziesiąt jeden złotych czterdzieści siedem groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19 marca 2018 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza tytułem zwrotu kosztów postępowania od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych), wraz z odsetkami

w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXV C 3502/20

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 13 kwietnia 2023 r.

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą

w B. pozwem z dnia 3 czerwca 2020 r. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Inspektoratu Uzbrojenia kwoty 535.261,47 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19 marca 2018 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że 9 maja 2017 r. strony zawarły umowę nr(...), na mocy której powód zobowiązał się do dostarczenia pozwanemu min przeciwburtowych i min przeciwdesantowych. Powód spełnił świadczenie wynikające z umowy, natomiast pozwany podniósł zarzut nieterminowego wykonania umowy i w związku z tym naliczył karę umowną w wysokości (...) zł oraz obniżył o tę kwotę wynagrodzenie powoda. Zdaniem powoda, nałożenie kary umownej jest bezzasadne, bowiem dostawa nie mogła być bez przeszkód zrealizowana wskutek potrzeby zmiany trybu oceny zgodności wyrobów z warunkami technicznymi. Ponadto strona powoda do końca terminu dostawy była upewniana, iż Wojskowy Instytut Techniki Inżynieriijnej (zwany dalej również „WITI”) był

uprawniony do certyfikacji wyrobów. Podjęcie działań przez powoda było możliwe dopiero w pierwszych dniach grudnia 2017 r., wobec powzięcia wiedzy o niemożności dokonania certyfikacji wyrobów w WITI.

W związku z tym opóźnienie w dostawie było niezawinione przez powoda.

Pozwany Skarb Państwa – Inspektorat Uzbrojenia w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że do wykonania przedmiotowej umowy z przekroczeniem terminu doszło z wyłącznej winy wykonawcy, tj. ze względu na zbyt późne podpisanie przez powoda umowy na wykonanie certyfikacji min. Ustalony przez strony na etapie negocjacji umowy tryb certyfikacji nie budził zastrzeżeń po stronie wykonawcy. WITI jeszcze przed podpisaniem umowy pomiędzy stronami informowała powoda o czasie niezbędnym na wykonanie badań, wynoszącym 5 miesięcy, z uwagi na konieczność weryfikacji procedur badawczych i ewentualnego rozszerzenia akredytacji do dokonywania certyfikacji. Mając taką wiedzę, powód powinien skierować do WITI wnioski

o przedstawienie oferty certyfikacji tuż po podpisaniu umowy z pozwanym, a uczynił to ponad 3 miesiące po jej zawarciu. Powód zbyt późno wystąpił też do pozwanego o zmianę trybu oceny zgodności wyrobów przeznaczonych na potrzeby obronności państwa

z warunkami technicznymi, bowiem nastąpiło to już po umownym terminie zrealizowania dostawy. Wobec tego niewykonanie umowy dostawy nastąpiło z przyczyn leżących po stronie wykonawcy. W tej sytuacji pozwany naliczył wykonawcy karę umowną za zwłokę

w wykonaniu przedmiotu umowy na podstawie § 12 ust. 1 umowy oraz odsetki za opóźnienie w rozliczeniu zaliczki na podstawie § 9 ust. 9 i 12 umowy, wystawił notę obciążeniową oraz wezwał wykonawcę do uiszczenia tych należności w wysokości łącznej (...) zł.

W związku z brakiem zapłaty należności pozwany złożył powodowi oświadczenie

o potrąceniu wzajemnych wierzytelności, na skutek czego wierzytelności stron umorzyły się. Pozwany podniósł zarzut potrącenia przez Skarb Państwa kwoty 535.261,41 zł z tytułu należnej pozwanemu kary umownej oraz odsetek ustawowych za opóźnienie w rozliczeniu zaliczki z kwotą wynagrodzenia dochodzoną niniejszym pozewem. Pozwany podniósł również zarzut przedawnienia dochodzonych roszczeń.

Od dnia 1 stycznia 2022 r. jednostka organizacyjna Skarbu Państwa – Inspektorat Uzbrojenia został zastąpiony Agencją Uzbrojenia.

Na rozprawie z dnia 15 marca 2023 r. pełnomocnik powoda wniósł dodatkowo

o miarkowanie wysokości kar umownych, na wypadek gdyby Sąd nie podzielił argumentacji powoda co do braku zasadności naliczenia kar umownych.

Pełnomocnik pozwanego podniósł, że wniosek o miarkowanie kar umownych nie zasługuje na uwzględnienie

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2017 r. pomiędzy Inspektoratem Uzbrojenia a (...) S.A. w B. (zwaną dalej również (...) S.A.) toczyły się negocjacje w celu udzielenia przez Inspektorat Uzbrojenia zamówienia, którego przedmiotem była dostawa min przeciwburtowych (...) oraz min przeciwdesantowych dennych (...), w trybie negocjacji z jednym wykonawcą, na podstawie „Wytycznych dotyczących udzielania w resorcie obrony narodowej zamówień

o podstawowym znaczeniu dla bezpieczeństwa państwa”, stanowiących Załącznik do decyzji nr (...) Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 września 2015 r. w sprawie zasad i trybu udzielania w resorcie obrony narodowej zamówień o podstawowym znaczeniu dla bezpieczeństwa państwa (Dz. Urz. Ministra Obrony Narodowej z 2015 r., poz. 265). W toku negocjacji ustalono, że będące przedmiotem dostawy wyroby będą podlegały ocenie zgodności z wymaganiami określonymi w specyfikacji technicznej, przeprowadzonej w myśl ustawy z 17 listopada 2006 r. o systemie oceny zgodności wyrobów przeznaczonych na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz.U. nr 235, poz. 1700, ze zm.) w trybie III, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 stycznia 2013 r.

w sprawie szczegółowego wykazu wyrobów podlegających ocenie zgodności oraz sposobu

i trybu przeprowadzenia oceny zgodności wyrobów przeznaczonych na potrzeby obronności państwa (Dz.U. z 2013 r., poz. 136). (decyzja nr (...) Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 września 2015 r. wraz z Wytycznymi – k. 107-119, zeznania świadka B. J. (1) – k. 150-151, częściowe zeznania świadka E. U. – k. 149v.-150).

W związku z uzgodnieniami co do trybu oceny wyrobów, (...) S.A. zwróciła się pismem z dnia 22 marca 2017 r. do Wojskowego Instytutu Techniki Inżynieryjnej we W. o przedstawienie oferty cenowej na wykonanie certyfikacji w zakresie (...), w trybie III, na zgodność z warunkami technicznymi wyrobów: miny przeciwburtowej z zapalnikiem nie kontaktowym (...) i miny przeciwdesantowej dennej (...). Zapytanie do WITI zostało ponowione pismem z dnia 13 kwietnia 2017 r., tego samego dnia zostało skierowane również do Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia w Z.. Wojskowy Instytut Techniki Inżynieryjnej we W. pismem z dnia 25 kwietnia 2017 r. przedstawił (...) S.A. ofertę cenową na wykonanie certyfikacji przedmiotowych min oraz poinformował spółkę, że termin przeprowadzenia badań w/w wyrobów w laboratorium wyniesie około 5 miesięcy od chwili podpisania umowy i dostarczenia wyrobów do badań, z uwagi na konieczność przeprowadzenia weryfikacji posiadanych procedur badawczych z aktualnymi warunkami technicznymi otrzymanymi z Inspektoratu Uzbrojenia, oraz że w przypadku konieczności rozszerzenia zakresu akredytacji laboratorium o niezbędne procedury badawcze, WITI wystąpi o przeprowadzenie audytu tych procedur oraz zatwierdzenie ich przez Ministra Obrony Narodowej. WITI nie posiadał w tamtym czasie akredytacji na certyfikowanie min przeciwburtowych (...), o czym poinformowani zostali przedstawiciele powodowej spółki (pisma powoda z 22.03.2017 r. – k. 42 i z 13.04.2017 r. – k. 43 i 44, pismo WITI z 25.04.2017 r. – k. 45-46, częściowe zeznania świadka E. U. – k. 149v.150).

W dniu 9 maja 2017 r. Skarb Państwa – Inspektorat Uzbrojenia, jako zamawiający, i (...) S.A., jako wykonawca, zawarli umowę nr (...) Przedmiotem umowy była dostawa min przeciwburtowych (...) oraz min przeciwdesantowych dennych (...), zwanych dalej „wyrobami”, w następujących ilościach, latach i cenach:

- 1) miny przeciwburtowe (...) w ilości 75 kpl., w 2017 r. – w cenie jednostkowej (brutto) 35.000 zł,
- 2) miny przeciwdesantowe denne (...) w ilości 300 kpl, w tym: 150 kpl. w 2018 r. i 150 kpl. w 2019 r. – w cenie jednostkowej (brutto) 21.500 zł (§ 1 ust. 1 umowy).

Wykonawca zobowiązał się w umowie wraz z wyrobami dostarczyć deklarację zgodności (...) wystawioną w trybie III, przeprowadzoną w myśl ustawy z 17 listopada 2006 r. o systemie oceny zgodności wyrobów przeznaczonych na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz. U. Nr 235, poz. 1700, z późn. zm.), zgodnie z rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 stycznia 2013 r. w sprawie szczegółowego wykazu wyrobów podlegających ocenie zgodności oraz sposobu i trybu przeprowadzania oceny zgodności wyrobów przeznaczonych na potrzeby obronności państwa (Dz. U. poz. 136), w zakresie zgodności z odpowiednimi warunkami technicznymi, określonymi szczegółowo w ust 1 § 6 (§ 1 ust. 2 pkt 1 w zw. z § 6 ust. 1 pkt 5 umowy).

Wartość umowy określona została na 9.075.000 zł, w tym (ze względu na udzieloną zaliczkę o której umowa w § 9 ust. 3, oraz sposób jej rozliczenia określony w § 9 ust 7): w 2017 r. – 4.237.500 zł, w 2018 r. – 2.418.750 zł, w 2019 r. – 2.418.750 zł (§ 2 umowy).

W umowie ustalono, że dostawy wyrobów zostaną wykonane w terminie do dnia 29 listopada 2019 r., w tym: 1) do dnia 30 listopada 2017 r. – dla dostaw realizowanych w zakresie 2017 r., 2) do dnia 30 listopada 2018 r. – dla dostaw realizowanych w zakresie 2018 r., 3) do dnia 29 listopada 2019 r. – dla dostaw realizowanych w zakresie 2019 r. (§ 3 umowy), a także wskazano, że odbiorcami min przeciwburtowych i przeciwdesantowych są 4 Regionalna Baza Logistyczna W. i 1 Regionalna Baza Logistyczna W.

(§ 4 umowy).

Zgodnie z umową, na pisemny wniosek wykonawcy zamawiający udzieli w 2017 r. zaliczki na poczet wykonania zamówienia w wysokości 25% wynagrodzenia wykonawcy,

tj. 2.268.750,00 zł (§ 9 ust. 3). Warunkiem udzielenia zaliczki jest zagwarantowanie przez wykonawcę jej zwrotu, poprzez złożenie gwarancji zwrotu zaliczki w formie gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej, na 100% wartości udzielonej zaliczki (§ 9 ust. 4 umowy). Udzielona zaliczka będzie rozliczana w ramach dostaw wyrobów, poprzez odliczenie od wartości każdej wystawionej faktury 25% jej wartości, aż do pełnego rozliczenia zaliczki (§ 9 ust. 7 umowy). Wykonawca zobowiązuje się rozliczyć udzieloną zaliczkę, poprzez wykonanie przedmiotu umowy, na poczet realizacji którego zaliczka została wypłacona, w odpowiednich terminach określonych w § 3 (§ 9 ust. 9 umowy). W przypadku zaistnienia okoliczności,

o których mowa w § 13 (tj. odstąpienia od umowy przez zamawiającego), wykonawca w terminie do 7 dnia licząc od dnia odstąpienia od umowy dokona zwrotu zaliczki (lub nierozliczonej jej części) (§ 9 ust. 11 umowy). Z tytułu opóźnienia w rozliczeniu zaliczki lub jej zwrotu, o którym mowa w ust. 11, przez wykonawcę, zamawiającemu przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie liczone od wartości nierozliczonej/niezwróconej w terminie zaliczki. Odsetki przysługują za każdy dzień opóźnienia, łącznie z dniem, w którym nastąpiło rozliczenie zaliczki (§ 9 ust. 12 umowy).

Według umowy, zapłata za wykonaną dostawę nastąpi w formie polecenia przelewu w ciągu 30 dni od daty otrzymania kompletu dokumentów (§ 10 ust. 1 umowy).

W umowie zastrzeżono, że w przypadku niedotrzymania przez wykonawcę terminu dostawy w danym roku, określonego w § 3, spowodowanego zwłoką i nieskorzystania przez zamawiającego z prawa odstąpienia od umowy, wykonawca zapłaci zamawiającemu karę umowną za każdy rozpoczęty dzień:

- 1) w okresie pierwszych 20 dni kalendarzowych zwłoki – w wysokości 0,1% wartości brutto niewykonanej w terminie umowy,
- 2) w okresie po 20-tym dniu kalendarzowym zwłoki – w wysokości 0,3% wartości brutto niewykonania w terminie umowy,

nie więcej jednak niż 20% wartości brutto dostawy w danym roku (§ 12 ust. 1 umowy).

Wykonawca oświadczył, że wyraża zgodę na potrącenie, w rozumieniu art. 498 i 499 k.c., powstałych należności z tytułu kar umownych, o których mowa w ust. 1, z przysługujących mu należności. W celu skorzystania z ww. uprawnień zamawiający złoży wykonawcy oświadczenie o potrąceniu oraz wystawi notę zawierającą szczegółowe naliczenie kar umownych (§ 12 ust. 4 umowy).

Wykonawca zobowiązał się w umowie do powiadomienia zamawiającego niezwłocznie, gdy pojawi się zagrożenie wykonania umowy (§ 18 ust. 1).

(umowa nr (...) z dnia 09.05.2017 r. – k. 9-16).

(...) S.A. w piśmie z dnia 8 maja 2017 r. zwróciła się do Inspektoratu Uzbrojenia z wnioskiem o wyrażenie zgody na przekazanie do Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia kopii warunków technicznych oraz dokumentacji konstrukcyjnej dotyczących min przeciwburtowych – (...) i przeciwdesantowych dennych – (...), w celu przygotowania oferty oraz przeprowadzenia certyfikacji w systemie zgodności z (...) w/w wyrobów z związku z toczącym się postępowaniem o udzielenie przedmiotowego zamówienia. Pismem z dnia 22 maja 2017 r. Szef Inspektoratu Uzbrojenia wyraził zgodę na wykonanie dla Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia (WITU) kopii warunków technicznych oraz dokumentacji konstrukcyjnej w/w wyrobów. Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia pismem z 28 maja 2017 r. zwrócił się do spółki (...)

o udostępnienie dokumentacji konstrukcyjnej na poszczególne wyroki celem wykonania wyceny (pismo powoda z 08.05.2017 r. – k. 48, pismo Inspektoratu Uzbrojenia z 22.05.2017 r. – k. 49, pismo WITU z 28.05.2017 r. – k. 47).

Szef Inspektoratu Uzbrojenia, w odpowiedzi na pismo Wojskowego Instytutu Techniki Inżynierskiej z dnia 25 kwietnia 2017 r., w piśmie z dnia 24 maja 2017 r. poinformował WITI, że w sprawie wykonania kalkulacji finansowych w związku

z ewentualną certyfikacją min (...), (...) dla potrzeb (...) S.A. wyraża zgodę na wgląd do dokumentacji technicznej w siedzibie firmy (...) S.A. (pismo Inspektoratu Uzbrojenia z 24.05.2017 r. – k. 50).

(...) S.A. pismem z dnia 24 sierpnia 2017 r. zwróciła się WITI z prośbą o przedstawienie ostatecznej oferty na przeprowadzenie certyfikacji w systemie zgodności (...), w trybie III, zawierającej koszty przeprowadzenia badań na zgodność z warunkami technicznymi wyrobów w postaci min (...), (...), (...) (pismo powoda

z 24.08.2017r. – k. 51). Kolejne pismo do WITI z prośbą o pilne przedstawienie oferty na przeprowadzenie certyfikacji w systemie zgodności z (...), w trybie III, zawierającej koszty przeprowadzenia badań na zgodność z warunkami technicznymi w/w min, (...) S.A. skierowała do WITI 2 listopada 2017 r. W dniu 8 listopada 2017 r. odbyło się pomiędzy przedstawicielami spółki (...) i przedstawicielami WITI spotkanie robocze, dotyczące możliwości przeprowadzenia przez WITI badań certyfikacyjnych min (...) i (...). Na spotkaniu ustalono, że (...) złoży wnioski dotyczące przeprowadzenia badań

i certyfikacji wyrobów oraz dołączy do wniosków wymagane dokumenty, w tym aktualne warunki techniczne dla wyrobów, zaś WITI zobowiązał się do rozszerzenia zakresu akredytacji w systemie (...) celem spełnienia wymogów dotyczących możliwości przeprowadzenia badań zgodnie z warunkami technicznymi w/w wyrobów (pisma powoda z 24.08.2017 r. – k. 51, z 02.11.2017 r. – k. 52, i z 07.11.2017 r. – k. 53, notatka ze spotkania roboczego z dnia 08.11.2017 r. – k. 54-54v., częściowe zeznania świadka E. U. – k. 149v.-150).

W dniu 13 listopada 2017 r. powodowa spółka złożyła do WITI wnioski o przeprowadzenie badań oraz wydanie certyfikatu zgodnie z warunkami technicznymi min (...). W odpowiedzi WITI poinformował wykonawcę o brakach w złożonych wnioskach a także wskazał, że wyszczególnione w piśmie badania dlaminy przeciwburtowej (...) będzie można przeprowadzić po uzyskaniu akredytacji w systemie (...), stąd przeprowadzenie badań nie nastąpi w terminie do dnia 30 listopada 2017 r. W piśmie z dnia 22 listopada 2017 r. wykonawca podał, że w jego ocenie wykonanie części badań przez WITI na terenie powoda nie naruszy postanowień ustawy o systemie oceny zgodności wyrobów przeznaczonych na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa a jednocześnie znacznie skróci czas realizacji badań. W kolejnym piśmie wykonawca wezwał WITI do dostarczenia do dnia 29 listopada 2017 r. do godz. 8:00 zapalników oraz stojaka kadłuba z podstawą, celem wykonania badań wynikających ze zmiany schematu zakresu i kolejności badań.

W odpowiedzi na powyższe WITI poinformował, że przed rozpoczęciem procesu akredytacji konieczne jest podpisanie umowy pomiędzy WITI a wykonawcą na wykonanie badań. Podał, że może przeprowadzić badania określonych cech wyrobów w dowolnej kolejności oraz

w niepełnym zakresie danej cechy z odstępstwem od dokumentu normatywnego. Instytut zobowiązał wykonawcę do dokonania korekty wniosku. Pismem z dnia 27 listopada 2017 r. skierowanym do WITI powodowa spółka skorygowała zakres wniosku o przeprowadzenie badań i certyfikacji, wniosła o przesłanie umów na realizację certyfikacji wyrobów, przesłanie szczegółowego harmonogramu prowadzonych badań oraz o maksymalne skrócenie okresu przeprowadzenia badań (wnioski z dnia 13.11.2017 r. – k. 55-60; pismo WITI z 16.11.2017 r. – k. 61-62v., pismo powoda z 21.11.2017 r. wraz z załącznikami – k. 63-64, pismo powoda

z 23.11.2017 r. – k. 65, pismo WITI z 24.11.2017 r. – k. 66-67, pismo powoda z 27.11.2017 r. wraz z załącznikami – k. 68-72, częściowe zeznania świadka E. U. – k. 149v.-150).

W związku ze zbliżającym się upływem terminu realizacji przedmiotowej umowy

w zakresie 2017 r., Szef Inspektoratu Uzbrojenia pismem z 27 listopada 2017 r. zwrócił się do wykonawcy o pilne przedstawienie harmonogramu dostaw min przeciwburtowych (...). W odpowiedzi na powyższe wykonawca pismem z 29 listopada 2017 r. poinformował zamawiającego, że wyroby zostały wykonane i w dniu 27 listopada 2017 r. przekazane do WITI we W. w celu certyfikacji, co może potrwać do 20 grudnia 2017 r. (pismo Inspektoratu Uzbrojenia z 27.11.2017 r. – k. 124, pismo pozwanego z 29.11.2017 r. – k. 74, zeznania świadka B. J. (2) – k. 150-151).

W kolejnym piśmie z 4 grudnia 2017 r. powodowa spółka poinformowała Inspektorat Uzbrojenia, że nie jest w stanie dostarczyć deklaracji zgodności wyrobu (...) wystawionej w trybie III w zakresie zgodności z warunkami technicznymi WT.21.2.011.01, z powodu braku jednostki certyfikującej mającej w zakresie posiadanej akredytacji możliwość przeprowadzenia oceny zgodności z warunkami technicznymi miny (...). Wykonawca zwrócił się jednocześnie z wnioskiem o zmianę trybu przeprowadzenia oceny zgodności wyrobu (...) z trybu III na tryb I oraz o nienaliczanie odsetek za nieterminowe wykonanie umowy (pismo powoda z 04.12.2017 r. – k. 77-77v.).

Wobec treści powyższego pisma, Inspektorat Uzbrojenia w dniu 6 grudnia 2017 r. wystąpił do WITI z prośbą o udzielenie informacji w zakresie możliwości przeprowadzenia certyfikacji min przeciwburtowych z zapalnikiem niekontaktowym (...). Pismem

z 8 grudnia 2017 r. WITI poinformował Inspektorat Uzbrojenia, że na dzień 8 grudnia 2017 r. nie posiada akredytacji (...) na wskazany wyrób, lecz w dniu 14 listopada 2017 r., na skutek wniosku o certyfikację z dnia 13 listopada 2017 r., zainicjował procedurę rozszerzenia zakresu certyfikacji, a termin audytu wyznaczono na dzień 12 grudnia 2017 r. oraz że po otrzymaniu decyzji o rozszerzeniu akredytacji oraz podpisaniu umowy z zamawiającym ma 14 dni na przeprowadzenie procesu certyfikacji wyrobu. Wobec otrzymanych informacji, Inspektorat Uzbrojenia pismem z 12 grudnia 2017 r. poinformował (...) S.A., że nie uwzględni jej wniosku o zmianę trybu przeprowadzenia oceny zgodności wyrobów. Zażądał także przedłożenia korespondencji z WITI, ewentualnie z inną jednostką certyfikującą, co spółka uczyniła przy piśmie z dnia 13 grudnia 2017 r. (pismo Inspektoratu Uzbrojenia z 06.12.2017 r. – k. 127, pismo WITI z dnia 08.12.2017 r. – k. 130, pismo Inspektoratu Uzbrojenia z 12.12.2017 r. – k. 131, pismo powoda z 13.12.2017 r. – k. 41).

Uzyskanie akredytacji na certyfikowania tego rodzaju wyrobów jak objęte przedmiotem zamówienia w ramach zawartej przez strony umowy jest procesem odpłatnym

i długotrwałym, a Inspektorat Uzbrojenia nie miał możliwości prawnych przyspieszenia procesu uzyskania akredytacji. Udzielenie przez zamawiającego zgody na zmianę trybu oceny wyrobów objętych przedmiotową umową wymagałoby wystosowania zapytań do jednostek wojskowych, a następnie wprowadzenia pisemnych zmian do umowy, co wymagałoby również odpowiedniego czasu (zeznania świadka B. J. (1) – k. 150-151).

WITI otrzymał akredytację umożliwiającą certyfikację min (...) w dniu 7 lutego 2018 r. (fakt wskazany w piśmie powoda z 25.06.2018 r. – k. 32v., niekwestionowany przez pozwanego).

Dostawy min przeciwburtowych (...) przewidziane umową na 2017 r. zostały zrealizowane w następujących ilościach i terminach: 35 kompletów min o łącznej wartości 1.225.000 zł dostarczono 19 lutego 2018 r. do składu w K., natomiast 40 kompletów min przeciwburtowych (...) o łącznej wartości 1.400.000 zł dostarczono 20 lutego 2018 r. do składu w D. (protokół przyjęcia (...) nr (...) – k. 120-121, protokół przyjęcia (...) nr (...) – k. 122-123).

Powodowa spółka wystawiła Inspektorowi Uzbrojenia w dniu 16 lutego 2018 r. następujące faktury VAT:

1) fakturę nr (...) za dostawę min przeciwburtowych (...) w ilości 35 sztuk o wartości 1.225.000 zł – kwota do zapłaty została określona na 918.750 zł, po częściowym rozliczeniu zaliczki w wysokości 306.250 zł, z terminem płatności 30 dni (do 18 marca 2018 r.) (faktura nr (...) – k. 18),

2) fakturę nr (...) za dostawę min przeciwburtowych (...) w ilości 40 sztuk o wartości 1.400.000 zł – kwota do zapłaty została określona na 1.050.000 zł, po częściowym rozliczeniu zaliczki w wysokości 350.000 zł, z terminem płatności 30 dni (do 18 marca 2018 r.) (faktura nr (...) – k. 19).

Inspektorat Uzbrojenia wystawił (...) S.A. notę obciążeniową nr (...) z dnia 14 marca 2018 r., w której obciążył spółkę (...) kwotą 535.261,47 zł w związku z nieterminową dostawą 75 kompletów min przeciwburtowych (...), zrealizowaną w ramach przedmiotowej umowy, oraz nieterminowym rozliczeniem zaliczki, oraz wezwał powodową spółkę do uregulowania kwoty 535.261,47 zł w terminie 14 dni, na którą składają się:

1. kara umowna naliczona na podstawie § 12 ust. 1 umowy:

a) w odniesieniu do dostawy zafakturowanej w fakturze (...) – łącznie 248.675 zł ($1.225.000 \text{ zł} \times 0,1\% \times 20 \text{ dni} = 24.500 \text{ zł}$, $1.225.000 \text{ zł} \times 0,3\% \times 61 \text{ dni} = 224.175 \text{ zł}$),

b) w odniesieniu do dostawy zafakturowanej w fakturze (...) – łącznie 288.400 zł ($1.400.000 \text{ zł} \times 0,1\% \times 20 \text{ dni} = 28.000 \text{ zł}$, $1.400.000 \text{ zł} \times 0,3\% \times 62 \text{ dni} = 260.400 \text{ zł}$)

przy czym zgodnie z § 12 ust. 1 umowy kara umowna została ograniczona do 20% wartości brutto dostawy w 2017 r., tj. do kwoty 525.000 zł;

2. nieterminowo rozliczona zaliczka: razem 10.261,47 zł, według wyliczenia: $(306.250 \text{ zł} \times 7\% \times 81 \text{ dni}) / 365 = 4.757,36 \text{ zł}$; $(350.000 \text{ zł} \times 7\% \times 82 \text{ dni}) / 365 = 5.504,11 \text{ zł}$.

Powyższa nota obciążeniowa wraz z wezwaniem do zapłaty została doręczona powodowej spółce 15 marca 2018 r.

(nota obciążeniowa nr (...) z dnia 14.03.2018 r. – k. 40-40v., pismo Inspektoratu Uzbrojenia z 15.03.2018 r. – k. 39).

W odpowiedzi na powyższe wezwanie (...) S.A. w piśmie z 16 marca 2018 r. poinformowała zamawiającego, że odmawia zapłaty kwoty 525.000 zł oraz nie wnosi uwag do naliczenia odsetek ustawowych za opóźnienie rozliczenia zaliczki w łącznej kwocie 10.261,47 zł. Spółka wskazała, że kara umowa za zwłokę jest nienależna, gdyż spółka nie spełniła świadczenia w terminie wskutek okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności, ponieważ w związku z brakiem jednostki certyfikującej posiadającej stosowną akredytację spółka wniosła, aby ocenę zgodności (...) przeprowadzić trybie I, na co zamawiający nie wyraził zgody (pismo powoda z 16.03.2018 r. – k. 38).

Pismem z dnia 27 marca 2018 r. Inspektorat Uzbrojenia poinformował powodową spółkę m.in., że realizacja zamówienia po terminie wynikała ze zwłoki wykonawcy w podpisaniu stosownej umowy z jednostką certyfikującą, a wniosek o zmianę trybu oceny zgodności (...) został wystosowany po terminie realizacji dostawy określonym w umowie (pismo Inspektoratu Uzbrojenia z 27.03.2018 r. – k. 132-133).

Pismem z dnia 27 marca 2018 r. zamawiający oświadczył wykonawcy, że potrąca przysługującą Skarbowi Państwa – Inspektoratowi Uzbrojenia od (...) S.A. wierzytelność w wysokości 535.261,47 zł z tytułu kar umownych wynikających z nieterminowego wykonania przedmiotowej umowy oraz odsetek ustawowych za opóźnienie w rozliczeniu zaliczki, z wierzytelnością wykonawcy wynikającą z faktury nr (...) w wysokości 253.432,36 zł i z faktury nr (...) w wysokości 281.829,11 zł. Pismo to wpłynęło do powodowej spółki 9 kwietnia 2018 r. (pismo z 27.03.2018 r. – Oświadczenie o potrąceniu wierzytelności – k. 36).

Wnioskiem datowanym na dzień 13 listopada 2018 r., skierowanym do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, (...) S.A. zaważała Skarb Państwa – Inspektorat Uzbrojenia do próby ugodowej w sprawie spełnienia świadczenia w kwocie 535.261,47 zł, wynikającego z przedmiotowej umowy (wniosek o zaważanie do próby ugodowej z 13.11.2018 r. – k. 17-17v.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Sąd uznał za wiarygodne obiektywne dowody z wymienionych wyżej dokumentów, które nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Sąd dał wiarę w całości zeznaniom świadka B. J. (1), w których w których świadek przekazał informacje dotyczące negocjacji prowadzonych z powodową spółką przy udzielaniu przedmiotowego zamówienia publicznego, w tym co do trybu oceny zgodności zamawianych wyrobów z odpowiednimi warunkami technicznymi, przebiegu realizacji umowy, w tym powstałych opóźnień w wykonaniu dostaw objętych umową oraz przyczyn ich zaistnienia. Zeznania świadka korespondowały z dowodami z dokumentów, z którymi tworzyły spójną i logiczną całość, wobec czego nie budziły wątpliwości.

Na wiarę zasługiwały również zasadniczo zeznania świadka E. U., jako że i one pozostawały w przeważającej części w zgodzie z dowodami z dokumentów. Wyjątkiem jest twierdzenie świadka o tym, że powodowa spółka otrzymała od zamawiającego zapewnienie podczas negocjacji umowy, że Wojskowy Instytut Techniki Inżynierskiej posiada akredytacje wymagane do certyfikowania wyrobów objętych zamówieniem lub że takie akredytacje uzyska, bowiem twierdzenia te w sposób nieścisły przedstawiają istniejący wówczas stan rzeczy. Z żadnego dowodu nie wynika, żeby wykonawca zapewniany był przez zamawiającego, albo przez WITI, o posiadaniu przez Instytut wszystkich wymaganych akredytacji do przeprowadzenia certyfikacji przedmiotowych wyrobów. Z innych dowodów zgromadzonych w sprawie wynika, że WITI faktycznie nie posiadał wówczas akredytacji wymaganej do certyfikowania min przeciwburtowych (...), a powodowa spółka miała świadomość, jakie warunki muszą być spełnione, by Instytut wystąpił o taką akredytację i jaki jest czas potrzebny do jej uzyskania. W piśmie samego Instytutu z dnia 25 kwietnia 2017 r. skierowanym do powodowej spółki wskazano, że termin przeprowadzenia badań w laboratorium (...) wyniesie około 5 miesięcy od chwili podpisania umowy z Instytutem i dostarczenia wyrobów do badań, co jest związane z koniecznością przeprowadzenia weryfikacji posiadanych procedur badawczych z aktualnymi warunkami technicznymi otrzymanymi od Inspektoratu Uzbrojenia oraz wystąpienia o rozszerzenie zakresu akredytacji o niezbędne procedury badawcze (w razie takiej konieczności).

Sąd na podstawie art 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. pominął dowody z zeznań świadków P. S. i M. O., gdyż fakty, które strona powodowa chciała wykazać tymi dowodami – jak wykonanie przedmiotu umowy, akceptacja przedmiotu umowy przez pozwanego bez zastrzeżeń, cena i warunki płatności – wynikały jednoznacznie z dokumentów stanowiących materiał dowodowy sprawy i nie były przedmiotem sporu pomiędzy stronami. Prowadzenie dowodów na powyższe okoliczności z zeznań kolejnych świadków, zgłoszonych przez powoda po raz pierwszy w piśmie procesowym z 6 września 2022 r., prowadziłoby tylko do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania.

Sąd zważył co następuje:

Oceniając roszczenia powoda dochodzone pozwem wskazać należy w pierwszym rzędzie, iż pomiędzy stronami bezsporna była okoliczność, że powodowa spółka wykonała na rzecz pozwanego dostawy min przeciwburtowych (...), zgodnie z zawartą przez strony umową z dnia 9 maja 2017 r., o wartości łącznej 2.625.000 zł brutto, i że z tego tytułu przysługiwało jej wynagrodzenie objęte fakturami VAT nr (...) w kwocie 918.750 zł (po częściowym rozliczeniu wypłaconej powodowi zaliczki w kwocie 306.250 zł) i nr (...) z dnia 16 lutego 2018 r. w kwocie 1.050.000 zł (po częściowym rozliczeniu wypłaconej powodowi zaliczki w kwocie 350.000 zł). Pozwany zapłacił powodowi jedynie część należności objętych w/w fakturami, bowiem potrącił z faktury nr (...) kwotę 253.432,36 zł i z faktury nr (...) kwotę 281.829,11 zł, czyli łącznie 535.261,47 zł,

z tytułu kar umownych wynikających z nieterminowanego wykonania dostaw oraz odsetek ustawowych za opóźnienie w rozliczeniu zaliczki. Rozstrzygnięcie o zasadności powództwa,

w którym powodowa spółka domagała się zasądzenia od pozwanego wymienionej wyżej sumy, wymagało rozważenia czy pozwanemu przysługiwało uprawnienie do obciążania powoda karą umowną i naliczenia odsetek za opóźnienie w rozliczeniu zaliczki oraz czy mógł on dokonać potrącenia tych wierzytelności z wierzytelnością powoda o zapłatę wynagrodzenia.

Podstawę zastrzeżenia w umowie kary umownej stanowi art. 483 § 1 k.c. Zgodnie

z tym przepisem można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). W razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody (art. 484 § 1 zd. 1 k.c.). Jej skuteczne zastrzeżenie nie zwalnia dłużnika z obowiązku zapłaty nawet w razie wykazania, że wierzyciel nie poniósł szkody (uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 06.11.2003 r., III CZP 61/03, OSNC 2004/4/69). Zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej określonej w art. 483 § 1 k.c. pokrywa się z zakresem ogólnej odpowiedzialności dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 471 k.c. i nast.), co wynika z celu kary umownej – kara umowna stanowi bowiem surogat odszkodowania mającego kompensować negatywne dla wierzyciela konsekwencje wynikające z niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania – jak i z umiejscowienia przepisów o karze umownej w Kodeksie cywilnym wśród przepisów działu stanowiącego o skutkach niewykonania zobowiązania. Oznacza to, że kara umowna należy się wówczas, gdy spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności ex contractu, z wyłączeniem – jak wyżej wskazano – wykazywania szkody. W konsekwencji w razie kary umownej zastrzeżonej na wypadek niewykonania zobowiązania, kara należy się jedynie, gdy dojdzie do zwłoki dłużnika (art. 476 k.c.). Dłużnik może się uwolnić od obowiązku zapłaty kary umownej, jeżeli obali wynikające z art. 471 k.c. domniemanie, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność (orz. SN z dnia 06.10.2010 r., II CSK 180/10, LEX nr 970070).

Przypomnieć należy, że w § 12 ust. 1 umowy strony zastrzegły, że w przypadku niedotrzymania przez wykonawcę terminu dostawy w danym roku, określonego w umowie, spowodowanego zwłoką, i nieskorzystania przez zamawiającego z prawa odstąpienia od umowy, wykonawca zapłaci zamawiającemu karę umowną za każdy rozpoczęty dzień:

w okresie pierwszych 20 dni kalendarzowych zwłoki – w wysokości 0,1% wartości brutto niewykonanej w terminie umowy, a w okresie po 20-tym dniu kalendarzowym zwłoki –

w wysokości 0,3% wartości brutto niewykonanej w terminie umowy – nie więcej jednak niż 20% wartości brutto dostawy w danym roku. Celem ustalenia, czy zamawiający uprawniony był do naliczenia kary umownej, należało rozważyć, czy wykonawca naruszył wskazane zobowiązanie niepieniężne, tj. czy dopuścił się zwłoki (zawinonego opóźnienia)

w dostawie min przeciwburtowych (...) w 2017 r., objętych zleceniem pozwanego.

Odnosząc się do tej kwestii wskazać trzeba, że (...) S.A. niezasadnie powoływała się w celu usprawiedliwienia zaistniałego opóźnienia w dostawie min (...) na brak możliwości uzyskania w odpowiednim terminie wymaganej oceny zgodności wyrobów z warunkami technicznymi. Sposób uzyskiwania wymaganej deklaracji zgodności (...) wyrobów, która miała być przeprowadzona w trybie III – tj. przez jednostkę certyfikującą – zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy z 17 listopada 2006 r. o systemie oceny zgodności wyrobów przeznaczonych na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa

(Dz. U. z 2006 r., nr 235, poz. 1700, z późn. zm.) oraz regulacjami rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 stycznia 2013 r. w sprawie szczegółowego wykazu wyrobów podlegających ocenie zgodności oraz sposobu i trybu przeprowadzania oceny zgodności wyrobów przeznaczonych na potrzeby obronności państwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 136), został ustalony w toku negocjacji prowadzonych przez strony przed zawarciem spornej umowy oraz określony jednoznacznie w treści umowy (w § 1 ust. 2 pkt 1 i § 6 ust. 1 pkt 5 umowy). Co więcej, powodowa spółka jeszcze przed zawarciem umowy. w piśmie z dnia

22 marca 2017 r. zwracała się do jednostki certyfikującej – Wojskowego Instytutu Techniki Inżynierskiej o przedstawienie oferty cenowej na wykonanie certyfikacji min. Okoliczności te wskazują, że spółka zdawała sobie sprawę z konieczności uzyskania i trybu certyfikacji wyrobów objętych umową stron. Z informacji przekazanych przez WITI wynikało, że jednostka ta nie posiadała wówczas wymaganych uprawnień (akredytacji) do certyfikowania tego rodzaju wyrobów. Przedstawiciele spółki (...) mieli również świadomość długotrwałości procedury uzyskiwania akredytacji, umożliwiającej certyfikację wyrobów objętych umową, bowiem WITI w piśmie z dnia 25 kwietnia 2017 r. poinformował spółkę, że czas niezbędny na wykonanie badań wynosi 5 miesięcy od chwili podpisania umowy

i dostarczenia wyrobów do badań, z uwagi na konieczność weryfikacji procedur badawczych z aktualnymi warunkami technicznymi, a także w związku z ewentualnym rozszerzeniem zakresu akredytacji do dokonywania certyfikacji. Był to przy tym termin umożliwiający wykonanie umowy w zakresie dostaw przewidzianych na 2017 r., czyli do końca listopada 2017 r. Do zachowania tego terminu wystarczyło, żeby spółka podjęła odpowiednie czynności wskazane w przywołanym piśmie WITI niezwłocznie po zawarciu z zamawiającym umowy z dnia 9 maja 2017 r.

W tym kontekście zupełnie niezrozumiałe jest postępowanie (...) S.A., która po zawarciu umowy z pozwanym zaniechała podjęcia czynności potrzebnych do uzyskania certyfikatu wyrobów z warunkami technicznymi, zaprzestała poszukiwania jednostki certyfikującej, a w szczególności nie zawarła stosownej umowy z WITI, która stanowiłaby dla Instytutu podstawę do zainicjowania procedury uzyskania akredytacji, uprawniającej do certyfikowania tego rodzaju wyrobów. Powodowa spółka podjęła realne działania w tym przedmiocie dopiero na początku listopada 2017 r., a więc o wiele za późno, bowiem termin dostawy wyrobów na 2017 r. upływał 30 listopada 2017 r. Oczywiście spóźniona była również próba doprowadzenia przez powodową spółkę do zmiany trybu przeprowadzenia oceny zgodności min (...) z warunkami technicznymi z trybu III na tryb I, skoro o wniosek o zmianę trybu spółka złożyła do pozwanego w piśmie z 4 grudnia 2017 r., a więc już po upływie ustalonego w umowie terminu dostawy. Nie można w tej sytuacji czynić żadnego zarzutu pozwanemu, że nie zgodził się na zmianę trybu, skoro możliwe było uzyskanie we właściwym czasie certyfikacji w trybie przewidzianym umową przy zachowaniu odpowiedniej staranności przez wykonawcę, a wystąpienie o zmianę trybu oceny zgodności wyrobów z warunkami technicznymi nastąpiło już po upływie terminu dostawy, zatem udzielenie takiej zgody nie zapobiegłoby opóźnieniu w dostawie, które już wtedy miało miejsce.

Powód, jako podmiot profesjonalny, specjalizujący się w wykonywaniu zamówień na rzecz resortu obrony narodowej, powinien mieć wiedzę o szczególnych wymaganiach, jakie wiążą się wykonywaniem tego rodzaju umów, jak będąca przedmiotem sporu w niniejszej sprawie, w tym o procedurach i terminach uzyskiwania stosownych certyfikatów. Opisane wyżej zaniedbania powoda w procesie uzyskiwania wymaganego certyfikatu min (...) które skutkowały opóźnieniem ich dostawy, nie znajdują żadnego usprawiedliwienia.

Wszystko to prowadzi do wniosku, że terminowe wykonanie umowy w zakresie dostaw min przeciwburtowych (...) przewidzianych na 2017 r. było możliwe przy zachowaniu należytej staranności przez powodową spółkę, a uchybienie ustalonemu terminowi dostaw nastąpiło z przyczyn leżących po stronie wykonawcy. Powód nie wykazał w rozpatrywanej sprawie, żeby przyczyny tego opóźnienia były od niego niezależne (niezawinione przez niego), tj. nie obalił przywołanego wyżej domniemania wynikającego

z art. 471 in fine k.c. Dlatego zamawiający uprawniony był do naliczenia i obciążenia powoda karą umowną na podstawie § 12 ust. 1 umowy. Kara z tytułu zwłoki w dostawie została prawidłowo obliczona przez pozwanego za okres od 30 listopada 2017 r. do 19 lutego 2018 r. w zakresie dostawy 35 sztuk min przeciwburtowych (...) (81 dni) oraz

za okres od 30 listopada 2017 r. do 20 lutego 2018 r. w zakresie dostawy 40 sztuk min przeciwburtowych (...) (82 dni), w tym w okresie pierwszych 20 dni kalendarzowych zwłoki w wysokości 0,1% wartości brutto niewykonanej w terminie umowy, zaś w okresie po 20. dniu kalendarzowym zwłoki – w wysokości 0,3% wartości brutto niewykonania w terminie umowy. Pozwany uwzględnił przy tym przewidziane w § 12 ust. 1 umowy ograniczenie wysokości kary umownej do 20% wartości brutto dostawy w danym roku, ustalając tę karę ostatecznie na 525.000 zł.

Na etapie decydowania o tym, czy kara umowna się należy, w ogóle nie jest istotna szkoda poniesiona przez wierzyciela i jej rozmiar (art. 484 § 1 k.c.) Kara umowna ma zrekompensować wierzycielowi wszelkie niedogodności (ogół skutków), jakie towarzyszą niewykonaniu zobowiązania w sferze interesów wierzyciela. Takie okoliczności również prowadzą do powstania u wierzyciela szkody majątkowej, jednak szkoda ta jest trudna do udowodnienia. Istnienie szkody po stronie wierzyciela i jej rozmiar ma natomiast znaczenie przy zagadnieniu miarkowania kary umownej na podstawie art. 484 § 2 k.c. Przepis ten przewiduje możliwość zmniejszenia wysokości kary umownej, choć nie jej zupełnego zniesienia, w razie wystąpienia jednej z dwóch przesłanek: gdy zobowiązanie,

z którym poniesiona jest kara, zostało w znacznej części wykonane lub gdy kara umowna będzie rażąco wygórowana. W związku ze zgłoszeniem przez powoda wniosku

o miarkowanie kary umownej, należy rozważyć, czy w niniejszej sprawie zostały spełnione wymienione przesłanki.

W analizowanym wypadku nie zachodziła podstawa do zmniejszenia wysokości kary umownej w oparciu o podstawę „wykonania zobowiązania w znacznej części”, gdyż powód w zastrzeżonym terminie, tj. do 30 listopada 2017 r., nie wykonał w ogóle (w żadnej części) dostawy ustalonej na 2017 r. Dostawa została zrealizowana dopiero w dniach 19 i 20 lutego 2018 r., a zatem po ponad dwóch i pół miesiąca od określonego w umowie terminu. Nie istniały także podstawy do miarkowania kary umownej ze względu na rażące wygórowanie zastrzeżonej kary. Wskazana przesłanka zachodzi w razie znacznej dysproporcji między szkodą poniesioną przez wierzyciela a żadaną karą umowną. Rażące wygórowanie kary umownej należy odnosić do wysokości szkody rozumianej szeroko, tj. obejmującej wszelkie negatywne dla wierzyciela konsekwencje niewykonania zobowiązania, z zastrzeżeniem, że miarkowanie kary umownej nie oznacza doprowadzenia jej do wysokości odpowiadającej wysokości szkody, ponieważ kara umowna pełni w obrocie nie tylko funkcję kompensacyjną, lecz również stymulacyjną i represyjną (vide uzasadnienie orz. SN z 14.04.2005 r., II CK 626/04, PUG 2006/8/34). W rozpoznawanej sprawie brak było możliwości uchwycenia po stronie pozwanego Skarbu Państwa wyliczalnej szkody majątkowej będącej następstwem niewykonania przez wykonawcę w ustalonym terminie umowy w zakresie dostaw przewidzianych na 2017 r. Niemożliwość uchwycenia szkody majątkowej po stronie pozwanej nie stanowi jednakże o podstawie do zmniejszenia kary umownej. Terminy wykonania dostaw określone w zawartej przez strony umowie miały na celu zapewnienie, żeby w zaplanowanym terminie zrealizowane zostały istotne cele publiczne w zakresie bezpieczeństwa państwa, za które odpowiada jednostka organizacyjna Skarbu Państwa, która zawierała sporną umowę. Do zapewnienia osiągnięcia tych celów służyło również zastrzeżenie w umowie kary umownej za opóźnienie dostaw. Negatywne dla zamawiającego konsekwencje nienależytego wykonania zobowiązań wykonawcy wynikających z umowy wiązać zatem należy z brakiem uzyskania przez zamawiającego w zaplanowanym terminie elementów uzbrojenia, potrzebnego do zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa państwa, co jest istotnym zadaniem ze sfery publicznej nałożonym na jednostkę organizacyjną zawierającą umowę. Niewykonanie tego zadania we właściwym czasie może wiązać się z istotnymi, ujemnymi konsekwencjami dla wszystkich obywateli. Brak było zatem podstaw do uznania, że obniżenie wynagrodzenia o dochodzoną pozwem kwotę, odpowiadającą 20% wynagrodzenia umownego za wyroby dostarczone z opóźnieniem, jest sprzeczne z istotą i celem kary umownej zastrzeżonej w umowie. Wobec powyższego Sąd nie znalazł w niniejszej sprawie podstaw miarkowania kary umownej na podstawie art. 484 § 2 k.c.

W ocenie Sądu, nie było natomiast podstaw do naliczenia powodowej spółce odsetek ustawowych za opóźnienie w kwocie 10.261,47 zł w rozliczeniu zaliczki udzielonej powodowie przez pozwanego na poczet wykonania zamówienia. Jako że udzielona zaliczka miała być – zgodnie z § 9 ust. 7 umowy – rozliczana w ramach dostaw wyrobów, poprzez odliczenie od wartości każdej wystawionej faktury 25% jej wartości, aż do pełnego rozliczenia zaliczki, to odliczenie odpowiedniej wartości zaliczki z wystawionych przez powoda faktur za dostawę wyrobów za 2017 r. czyni zadość obowiązkowi rozliczenia zaliczki. Skoro dostawa wyrobów za 2017 r. została zrealizowana po wskazanym w umowie terminie, to nie powód nie miał możliwości rozliczenia zaliczki w terminie umownym przewidzianym dla wykonania dostawy, gdyż nie mógł wówczas wystawić faktury za dostawę. Umowa nie może obciążać powoda takim obowiązkiem rozliczenia zaliczki,

z którego nie jest w stanie się wywiązać. Nałożenie obowiązku niemożliwego nie może być uznane za ważne i skuteczne prawnie, w kontekście regulacji art. 387 § 1 k.c. Za brak terminowej dostawy powód poniósł już sankcję w postaci obciążenia go karą umowną. Gdyby obciążać powoda z tej samej przyczyny (tj. że termin dostawy wyrobów nie został dochowany) również obowiązkiem zapłaty odsetek za opóźnienie w rozliczeniu zaliczki, to powód byłby w istocie dwukrotnie karany za to samo, przy czym obowiązek zapłaty odsetek byłby w istocie skutkiem niewywiązania się z zobowiązania niepieniężnego, co stałoby w sprzeczności z przepisem art. 481 § 1 k.c., uzależniającym powinność zapłaty odsetek od niewywiązania się z zobowiązania pieniężnego.

W opisanej sytuacji stwierdzić należy, że istniały podstawy do potrącenia na podstawie art. 498 § 1 k.c. przez Skarb Państwa jego wierzytelności z tytułu kary umownej

w wysokości łącznej 525.000 zł z wierzytelnościami powodowej spółki o zapłatę należności za dostawy min (...), objętymi fakturami nr (...) z 16 lutego 2017 r., natomiast nie istniały podstawy do potrącenia odsetek ustawowych za opóźnienie

w kwocie 10.261,47 zł w rozliczeniu zaliczki z w/w wierzytelnościami powodowej spółki. Oświadczenie o potrąceniu złożone powodowi przez pozwanego w piśmie z dnia 27 marca 2018 r. było zatem skuteczne co do kwoty 525.000 zł i doprowadziło do umorzenia wierzytelności powoda o zapłatę należności za dostawę w zakresie tej kwoty, stosownie do art. 498 § 2 k.c., zaś było nieskuteczne co do kwoty 10.261,47 zł. Pozwany Skarb Państwa, powołując się na dokonane potrącenie, mógł uchylić się od zapłaty powodowej spółce części należności za dostawę w kwocie 525.000 zł, a nie mógł uchylić się od zapłaty kwoty 10.261,47 zł.

Niezasadny był zarzut przedawnienia roszczeń powoda podniesiony przez pozwanego. Z mocy odesłania z art. 612 k.c., do przedawnienia roszczeń dostawcy wynikających

z umowy dostawy zastosowanie znajduje art. 544 k.c., przewidujący dwuletni termin przedawnienia roszczeń z tytułu umowy sprzedaży zawartej w ramach prowadzenia działalności gospodarczej (por. orz. SN z 09.02.2005 r., II CK 423/04, OSNC 2006/1/12). Skoro termin zapłaty wynagrodzenia powoda za dostawę upływał w dniu 18 marca 2018 r., to od tego dnia należało liczyć początek biegu przedawnienia. Ogólną regulację momentu,

w którym następuje koniec biegu terminu przedawnienia (występuje przedawnienie) roszczeń zawiera art. 118 zd. 2 k.c., który stanowi, że koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. Przepis ten został wprowadzony do polskiego porządku prawnego na mocy nowelizacji Kodeksu cywilnego, która weszła w życie w dniu 9 lipca 2018 r., ale znajduje zastosowanie do roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie zmiany dokonanej ustawą z dnia

13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 1104). Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 1 ustawy nowelizującej, do roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych stosuje się od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy zmienianej, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Zgodnie z art. 123 § 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. W myśl art. 124 § 1 k.c. po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo.

Przy uwzględnieniu przywołanych regulacji, przedawnienie roszczeń powoda dochodzonych w niniejszej sprawie nie nastąpiło. Skoro termin przedawnienia rozpoczął bieg z dniem 18 marca 2018 r., a przy liczeniu końca biegu przedawnienia zastosowanie znajdzie przepis art. 118 zd. 2 k.c., w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą z 2018 r., to przedawnienie roszczenia powoda nastąpiłoby z upływem ostatniego dnia 2020 r. Powód jednak najpierw w listopadzie 2018 r. złożył do sądu wnioski o zawiązanie do próby ugodowej (czego pozwany nie kwestionował), a następnie w dniu 3 czerwca 2020 r., a więc przed upływem terminu przedawnienia, złożył pozew w niniejszej sprawie. Czynności te przerwały bieg przedawnienia, stosownie do art. 123 § 1 pkt. 1 k.c.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd uznał żądanie powoda za zasadne co do kwoty 10.261,47 zł, a niezasadne w pozostałej części.

Powodowi należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w zapłacie przez pozwanego zasądzonej kwoty. Stosownie do art. 481 § 1 i 2 k.c., za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności,

a jeżeli strony nie oznaczyły z góry stopy odsetek, należą się odsetki ustawowe. Termin zapłaty należności za dostawę, objętych fakturami nr (...), przypadła na 18 marca 2018 r. Oznacza to, że pozwany znalazł się w opóźnieniu w zapłacie powyższej kwoty 19 marca 2018 r., co uzasadniało zasądzenie odsetek od tej daty.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd orzekł jak w pkt. I i II sentencji wyroku na podstawie powołanych przepisów.

Orzekając o kosztach postępowania w pkt. III sentencji wyroku, Sąd na podstawie art. 100 k.p.c. włożył na powoda obowiązek zwrotu pozwanemu pełnych kosztów procesu, ponieważ powód utrzymał się ze swym roszczeniem jedynie w nieznacznej części (tj. w około 2%). Koszty pozwanego niezbędne do celowej obrony stanowiły koszty zastępstwa procesowego pozwanego przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej w wysokości 10.800 zł, ustalonej stosownie do § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800, ze zm.) w zw. z art. 99 k.p.c., – z tym że koszty zastępstwa procesowego należało przyznać na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Rzeczypospolitej Polskiej, stosownie do art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1109).